

ISSN 2074-272X

науково-практичний
журнал

2014/2

ЕІЕ електротехніка і електромеханіка

Електротехніка. Визначні події. Славетні імена
Електричні машини та апарати
Ювілеї

За 2012 р. журнал отримав індекс 5,55

від міжнародної наукометричної бази

Index Copernicus

НАУКОВО-ПРАКТИЧНИЙ ЖУРНАЛ "ЕЛЕКТРОТЕХНІКА І ЕЛЕКТРОМЕХАНІКА" ДЕРЖВИДАННЯ

Свідоцтво Державного комітету інформаційної політики,
телебачення та радіомовлення України КВ № 6115 від 30.04.2002 р.
Видання засновано Національним технічним університетом
"Харківський політехнічний інститут" у 2002 р.

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ:

- Клименко Б.В.** головний редактор, д.т.н., професор, НТУ "ХПІ", Харків
Баранов М.І. д.т.н., НДПКІ "Молнія" НТУ "ХПІ", Харків
Батигін Ю.В. д.т.н., професор, ХНАДУ, Харків
Біро Оскар професор, Технічний університет, м. Грац, Австрія
Босв В.М. д.т.н., професор, НТУ "ХПІ", Харків
Болух В.Ф. д.т.н., професор, НТУ "ХПІ", Харків
Буткевич О.Ф. д.т.н., професор, гол.н.с. ІЕД НАНУ, Київ
Віницький Ю.Д. д.т.н., професор, GERUS Москва, Росія
Гончаров Ю.П. д.т.н., професор, НТУ "ХПІ", Харків
Гурін А.Г. д.т.н., професор, НТУ "ХПІ", Харків
Данько В.Г. голова редакційної ради, д.т.н., професор, НТУ "ХПІ", Харків
Долежел Іво професор, Західно-чеський університет, Пльзень, Чеська Республіка
Жемеров Г.Г. д.т.н., професор, НТУ "ХПІ", Харків
Загірняк М.В. д.т.н., професор, член-кор. НАПНУ, ректор КрНУ, Кременчук
Кириленко О.В. д.т.н., професор, академік НАНУ, директор ІЕД НАНУ, Київ
Кравченко В.І. д.т.н., професор, директор НДПКІ "Молнія" НТУ "ХПІ", Харків
Маслієв В.Г. д.т.н., професор, НТУ "ХПІ", Харків
Михайлов В.М. д.т.н., професор, НТУ "ХПІ", Харків
Міліх В.І. д.т.н., професор, НТУ "ХПІ", Харків
Намітоков К.К. д.т.н., професор, ХНУМГ, Харків
Омельяненко В.І. д.т.н., професор, НТУ "ХПІ", Харків
Подольцев О.Д. д.т.н., професор, гол.н.с. ІЕД НАНУ, Київ
Пуйло Г.В. д.т.н., професор, ОНТУ, Одеса
Райнін В.Ю. д.т.н., професор, Московський енергетичний інститут, Москва, Росія
Рєзцов В.Ф. д.т.н., професор, ХНУМГ, Харків, заст. директора ІВЕ НАНУ, Київ
Розанов Ю.К. д.т.н., професор, Московський енергетичний інститут, Москва, Росія
Розов В.Ю. д.т.н., професор, член-кор. НАНУ, директор НТЦ МТО НАНУ, Харків
Рудаков В.В. д.т.н., професор, НТУ "ХПІ", Харків
Сокол Є.І. д.т.н., професор, член-кор. НАНУ, проректор НТУ "ХПІ", Харків
Сосков А.Г. д.т.н., професор, ХНУМГ, Харків
Ткачук В.І. д.т.н., професор, НУ "Львівська політехніка", Львів
Шинкаренко В.Ф. д.т.н., професор, НТУУ "КПІ", Київ
Юферов В.Б. д.т.н., професор, ННЦ ХФТІ, Харків

EDITORIAL BOARD:

- Klymenko B.V.** Editor-in-Chief, professor, National Technical University "Kharkiv Polytechnic Institute" (NTU "KhPI"), Kharkiv, Ukraine
Baranov M.I. Dr.Sc. (Eng.), NTU "KhPI", Kharkiv, Ukraine
Batygin Yu.V. Professor, Kharkiv National Automobile and Highway University, Kharkiv, Ukraine
Bíró O. Professor, Institute for Fundamentals and Theory in Electrical Engineering, Graz, Austria
Boev V.M. Professor, NTU "KhPI", Kharkiv, Ukraine
Bolyukh V.F. Professor, NTU "KhPI", Kharkiv, Ukraine
Butkevich O.F. Professor, Institute of Electrodynamics of NAS Ukraine, Kyiv
Dan'ko V.G. Professor, NTU "KhPI", Kharkiv, Ukraine
Doležel I. Professor, University of West Bohemia, Pilsen, Czech Republic
Goncharov Yu.P. Professor, NTU "KhPI", Kharkiv, Ukraine
Gurin A.G. Professor, NTU "KhPI", Kharkiv, Ukraine
Kirilenko O.V. Professor, Institute of Electrodynamics of NAS Ukraine, academician of NAS of Ukraine, Kyiv
Kravchenko V.I. Professor, NTU "KhPI", Kharkiv, Ukraine
Masliev V.G. Professor, NTU "KhPI", Kharkiv, Ukraine
Mihaylov V.M. Professor, NTU "KhPI", Kharkiv, Ukraine
Milykh V.I. Professor, NTU "KhPI", Kharkiv, Ukraine
Namitokov K.K. Professor, O.M. Beketov Kharkiv National University of Municipal Economy, Ukraine
Omel'yanenko V.I. Professor, NTU "KhPI", Kharkiv, Ukraine
Podoltsev O.D. Professor, Institute of Electrodynamics of NAS Ukraine, Kyiv
Puilo G.V. Professor, Odessa National Polytechnic University, Ukraine
Rainin V.E. Professor, Moscow Power Engineering Institute, Moscow, Russia
Reztsov V.F. Professor, Vice-director of Institute for Renewable Energy of NAS of Ukraine, corresponding member of NAS Ukraine, Kyiv
Rozanov Yu.C. Professor, Moscow Power Engineering Institute, Moscow, Russia
Rozov V.Yu. Professor, corresponding member of NAS of Ukraine, Director of Science and Technology Center of Magnetism of Technical Objects of NAS Ukraine, Kharkiv
Rudakov V.V. Professor, NTU "KhPI", Kharkiv, Ukraine
Sokol Ye.I. Professor, corresponding member of NAS of Ukraine, Vice-rector of NTU "KhPI", Kharkiv, Ukraine
Soskov A.G. Professor, O.M. Beketov Kharkiv National University of Municipal Economy, Ukraine
Shinkarenko V.F. Professor, National Technical University of Ukraine "Kyiv Polytechnic Institute", Ukraine
Tkachuk V.I. Professor, Lviv Polytechnic National University, Ukraine
Vinitzki Yu.D. Professor, GERUS, Moscow, Russia
Yuferov V.B. Professor, Kharkiv National Science Center Institute of Physics and Technology, Ukraine
Zagirnyak M.V. Professor, corresponding member of NAPS Ukraine, rector of Kremenchuk M.Ostrohradskii National University, Kremenchuk, Ukraine
Zhemerov G.G. Professor, NTU "KhPI", Kharkiv, Ukraine

Відповідальний секретар / Executive secretary: Гречко О.М. / Grechko O.M., тел. +38 067 3594696, e-mail: a.m.grechko@mail.ru

Адреса редакції / Editorial office address:

Кафедра "Електричні апарати", НТУ "ХПІ", вул. Фрунзе, 21, м. Харків, 61002, Україна
Dept. of Electrical Apparatuses, NTU "KhPI", Frunze Str., 21, Kharkiv, 61002, Ukraine
тел. / phone: +38 057 7076281, e-mail: a.m.grechko@mail.ru

ISSN (print) 2074-272X, ISSN (online) 2309-3404

© Національний технічний університет "ХПІ", 2014

Підписано до друку 31.03.2014 р. Формат 60 x 90 1/8. Офсетний. Друк – лазерний. Друк. арк. 9,25.
Наклад 200 прим. Зам. № 66/172-2-2014. Ціна договірна.

Дизайн та оформлення обкладинки ФОП Тимченко А.М. 61124, Україна, м. Харків-124, а/с 2249
Надруковано ТОВ "Друкарня "Мадрид"", м. Харків, вул. Ольмінського, 11

ЗМІСТ

Електротехніка. Визначні події. Славетні імена

Баранов М.И. Антология выдающихся достижений в науке и технике. Часть 19:
Изучение и покорение дальнего космоса 3

Електричні машини та апарати

Авдеева Е.А., Ставинский Р.А. Потери активной мощности в трехфазных трансформаторах с круговыми и шестигранными образующими контурами стержней витых пространственных магнитопроводов 14

Бондар Р.П., Чеботарун І.С., Подольцев О.Д. Моделирование динамических характеристик нелинейной колебательной системы с магнитной пружиной. Часть 1 18

Вакарюк Т.В., Петренко Н.Я., Петренко А.Н. Исследование температуры узлов асинхронного частотно-управляемого двигателя в зависимости от нагрузки и типа источника питания 21

Верхола А.В. Определение экономически обоснованных параметров синхронного отключения при коммутации низковольтной цепи синхронным вакуумным контактором 24

Волканин Е.Е., Некрасов А.В., Оксанич А.П., Ляшенко В.П. Определение баланса сил, действующих на наночастицу в электротехнической системе магнитной сепарации 28

Doležel I., Karban P., Mach F. Induction heating of rotating nonmagnetic billet in magnetic field produced by high-parameter permanent magnets 32

Лущик В.Д., Полезін С.Ю. Реверс трифазных асинхронных двигателей с шестифазными обмотками 37

Лущик В.Д., Тимошенко В.О. Методика створення двополосних обмоток асинхронних машин із збільшеною кількістю паралельних гілок 40

Плюгин В.Е. Классовая структура моделей электромеханического преобразователя энергии с использованием UML-диаграмм 44

Скрупская Л.С., Олейник А.А., Сахно А.А. Построение моделей диагностирования состояния бумажно-масляной изоляции измерительных трансформаторов тока 48

Сьомка О.О., Прус В.В. Урахування зміни теплових та вібраційних параметрів електричних машин із тривалим напрацюванням на відмову 52

Цодик И.А., Худобин К.В. Учет эффекта вытеснения тока и насыщения магнитной цепи в математической модели асинхронного двигателя 56

Шевченко В.В., Мильх В.И., Потоцкий Д.В. Технично-економічні аспекти розвитку електромашиностроєння з урахуванням напрямків розвитку електроенергетики 60

Шуруб Ю.В. Дослідження роботи трифазно-однофазних асинхронних електроприводів при стохастичних навантаженнях 64

Ярымбаш Д.С. Идентификация температурных зависимостей удельных электрических сопротивлений керны в процессе графитации 66

Ювілеї

Данько Володимир Григорович (до 80-річчя з дня народження) 71

Сосков Анатолий Георгиевич (к 75-летию со дня рождения) 72

Розанов Юрий Константинович (к 75-летию со дня рождения) 73

TABLE OF CONTENTS

Electrical Engineering. Events. Famous Names

Baranov M.I. An anthology of outstanding achievements in science and technology. Part 19:
Deep space study and exploration 3

Electrical machines and apparatus

Avdieieva E.A., Stavinskiy R.A. Watt loss in three-phase transformers with circular and hexagonal forming contours of twisted spatial magnetic core rods 14

Bondar R.P., Chebotarun I.S., Podoltsev A.D. Modeling of dynamic characteristics of a nonlinear oscillatory system with a magnetic spring. Part 1 18

Vakaruk T.V., Petrenko N.Ya., Petrenko A.N. Study of frequency-controlled asynchronous motor units temperature versus load and power supply type 21

Verkhola A.V. Determination of economically justified parameters of synchronous disconnection at low-voltage circuit switching via a synchronous vacuum contactor 24

Volkaniin E.E., Nekrasov A.V., Oksanych A.P., Ljashenko V.P. Determination of nanoparticle force balance in an electrical magnetic separation system 28

Doležel I., Karban P., Mach F. Induction heating of rotating nonmagnetic billet in magnetic field produced by high-parameter permanent magnets.....	32
Lushchik V.D., Polezin S.Yu. A reverse mode of three-phase asynchronous motors with hexaphase windings	37
Lushchik V.D., Tymoshchenko V.O. A 2-pole winding development technique for asynchronous machines with increased number of parallel branches.....	40
Plyugin V.Ye. Class structure of electromechanical energy converter models with UML-diagrams application	44
Skrupskaya L.S., Oliinyk A.O., Sakhno A.A. Model building for current transformer paper-oil insulation state diagnostics.....	48
Somka O.O., Prus V.V. Allowance for heat and vibration parameters variation of electric machines with extended failure interval.....	52
Tsodik I.A., Hudobin K.V. Adding effect of current displacement and magnetic circuit saturation in an asynchronous motor mathematical model.....	56
Shevchenko V.V., Milykh V.I., Pototskyi D.V. Technical and economic aspects of electric machine industry development with account of electric power development directions	60
Shurub Yu.V. Investigation of a three-phase-single-phase induction electric drive under stochastic loads	64
Yarymbash D.S. Identification of temperature dependences of center-punch specific electrical resistance during graphitization	66

Anniversaries

Dan'ko Volodymyr Grygorovych (on the 80th anniversary of his birth).....	71
Soskov Anatoliy Georgievich (on the 75th anniversary of his birth).....	72
Rozanov Yuri Konstantinovich (on the 75th anniversary of his birth).....	73

ШАНОВНІ ЧИТАЧІ!

Науково-практичний журнал "Електротехніка і Електромеханіка" – передплатне видання. Звертаємо вашу увагу, що починаючи з 2006 року журнал виходить шість разів на рік. Вартість передплати на 2014 рік – 173,10 грн., на два місяці – 28,85 грн., на чотири місяці – 57,70 грн., на шість місяців – 86,55 грн., на вісім місяців – 115,40 грн., на десять місяців – 144,25 грн. Передплатний індекс: 01216.

ШАНОВНІ АВТОРИ ЖУРНАЛУ!

Постановою президії ВАК України від 15 січня 2003 р. № 1-08/5 науково-практичний журнал "Електротехніка і Електромеханіка" внесено до Переліку наукових фахових видань України, в яких можуть публікуватися результати дисертаційних робіт на здобуття наукових ступенів доктора і кандидата наук та перереєстровано постановою президії ВАК України від 10 лютого 2010 р. № 1-05/1. Журнал зареєстровано як фаховий з № 1 2002 року.

Починаючи з 2005 року згідно з договором між редакцією журналу "Електротехніка і Електромеханіка" та Всеросійським інститутом наукової та технічної інформації Російської академії наук (ВИНИТИ РАН), інформація про статті з журналу за відбором експертів ВИНИТИ розміщується у Реферативному журналі (РЖ) та Базах даних (БД) ВИНИТИ.

Починаючи з №1 за 2006 р. згідно з Наказом МОН України №688 від 01.12.2005 р. журнал надсилається до УкрІНТЕІ.

Електронна копія журналу "Електротехніка і Електромеханіка", зареєстрованому у Міжнародній системі реєстрації періодичних видань під стандартизованим кодом ISSN 2074-272X, надсилається до Національної бібліотеки України ім. В.І. Вернадського і, починаючи з 2005 р., представлена на сайті бібліотеки (nbuv.mon.gov.ua) в розділі "Наукова періодика України", а також на офіційному сайті журналу (ie.khpi.edu.ua).

Журнал "Електротехніка і Електромеханіка" включений у довідник періодичних видань Ulrich's Periodical Directory (ulrichsweb.serialsolutions.com), у всесвітній федеративний бібліотечний каталог OCLC WorldCat за № 851561709 (worldcat.org), індексується у наукометричних базах Index Copernicus (indexcopernicus.com), Російський Індекс Научного Цитування – РИНЦ (elibrary.ru), Google Scholar (scholar.google.com) та входить до баз даних DOAJ (www.doaj.org), BASE (base-search.net), Scientific Indexing Services (sindex.org), CiteFactor (citefactor.org), DRIVER (www.driver-repository.eu), PBN (pbn.nauka.gov.pl), Research Bible (journalseeker.researchbib.com), DRJI (drji.org).

Звертаємо увагу авторів на необхідність оформлення рукописів статей відповідно до Вимог, які наведені на офіційному сайті журналу (ie.khpi.edu.ua), розміщеному на платформі "Наукова періодика України" (journals.uran.ua). Статті, оформлені згідно з Вимогами, будуть публікуватися у першу чергу.